

Minister

Bestuurskern

Dir.Luchtvaart

Den Haag
Postbus 20901
2500 EX Den Haag**Contactpersoon**

5.1.2e

Datum

12 oktober 2020

Kenmerk

BSK/2020/167238

beslisnota

Kamerbrief literatuurstudie onderzoek besmetting aan boord van vliegtuigen door NLR/RIVM

Inleiding

Naar aanleiding van het Notaoverleg Luchtvaart en Corona van 18 juni 2020 en de aangenomen motie Paternotte/Graus¹ heb ik het NLR en het RIVM opdracht gegeven onderzoek te doen naar het besmettingsrisico van COVID-19 in vliegtuigen met betrekking tot het ventilatiesysteem inclusief (HEPA-)filtering.

Het onderzoek kent twee tranches. Tranche 1 betreft de literatuurstudie over de eigenschappen van het ventilatiesysteem in vliegtuigen, de eigenschappen van het virus en wetenschappelijke publicaties over besmettingen die mogelijk aan boord van een vliegtuig hebben plaatsgevonden. In Tranche 2 zullen de uitkomsten van de metingen en simulaties worden beschreven. De literatuurstudie uit tranche 1 is nu afgerond, het streven is om op 15 december het eindrapport op te leveren.

U heeft toegezegd de Kamer de literatuurstudie (tranche 1) na afronding toe te sturen.

Ook wordt ingegaan op de voortgang van Tranche 2.

Geadviseerd besluit

- Akkoord te gaan met de verzending van de kamerbrief en de rapportage met de literatuurstudie aan de Tweede Kamer.
- Kennis te nemen van de problematiek rondom de betrokkenheid van KLM.

Beslistermijn

Zo spoedig mogelijk.

---

¹ Kamerstuk 31936 nr.788

Argumentatie

In de bijlage treft u de literatuurstudie aan. De belangrijkste conclusies die nu kunnen worden getrokken zijn:

- Verschillende studies laten zien dat verspreiding van SARS-CoV-2, het virus dat COVID-19 veroorzaakt, aan boord mogelijk is. Echter, er is weinig bekend over de daadwerkelijke risico's van verspreiding, de factoren die het risico initiëren of het effect van de mitigerende maatregelen.
- De literatuurstudie identificeert relevante kennis die kan worden gebruikt in de vervolgstudies en identificeert de vragen die het daadwerkelijk meten en simuleren moet gaan beantwoorden.
- Het onderzoek houdt rekening met de bestaande maatregelen ter voorkoming van de verspreiding van COVID-19 en zal ook resultaten laten zien indien er bijvoorbeeld geen of een andere type mondkapje wordt gebruikt.
- Opvallend in dat kader is dat in deze literatuurstudie waar het RIVM aan meewerkt het positieve effect van het dragen van een mondkapje niet ter discussie wordt gesteld. Dit lijkt in tegenspraak met wat het RIVM daar in eerdere fases over heeft beweerd.
- Bestudering van de beschikbare literatuur en theorie geeft geen reden om het bestaande vliegbeleid aan te passen.
- Naar analogie van het onderzoek Meten en Rekenen luchtvaartgeluid bieden we ook hier een technische briefing aan waarbij NLR/RIVM vragen kunnen beantwoorden.
- Doordat het een wetenschappelijke studie is, wordt deze in het Engels gepubliceerd. Er is een Nederlandse samenvatting toegevoegd.

Proces vervolg tranche 2

Op dit moment wordt er gewerkt aan het meetplan van tranche 2 ter voorbereiding van de verdere onderzoeken o.a. aan boord van vliegtuigen.

Elke type vliegtuig kent zijn eigen ventilatiesysteem en karakteristieken. Conclusies trekken uit onderzoek van 1 vliegtuigtype leidt onmiddellijk tot vervolgvragen hoe dat zit bij andere typen. Om dit enigszins voor te zijn kijken we ook naar andere typen. Dit is echter gelimiteerd.

Het meest relevant, omdat daar de grootste populatie Nederlanders mee vliegt, zijn de Boeing 737 en Airbus A320 (enkel gangpad) en de Boeing 777 en 787 (dubbel gangpad).

Van de Airlines heeft TUI inmiddels een 787 beschikbaar gesteld en is Easyjet constructief in gesprek met NLR/RIVM voor een Airbus A320. Zij stellen op voorhand wel de voorwaarde dat ook KLM meedoet aan dit onderzoek. De KLM is echter nog niet zover om mee te werken aan de vraag van NLR/RIVM.

KLM is zeer beducht voor de negatieve effecten op de luchtvaart en het merk KLM. Als het onderzoek minder positief is zal (quote): "de KLM aangepaste maatregelen opgelegd krijgen en de rest van de wereld niet". Daarenboven hebben ze voornamelijk andere hogere prioriteiten.

Naast deze punten zijn er nog vragen die NLR/RIVM de komende dagen gaat beantwoorden. Volgende week is er meer zicht op de medewerking van KLM.

Mocht het overleg met de KLM toch niet naar wens verlopen, dan zullen we u adviseren over de beleidsopties die u op dat moment kunt nemen om de medewerking van KLM te verkrijgen.